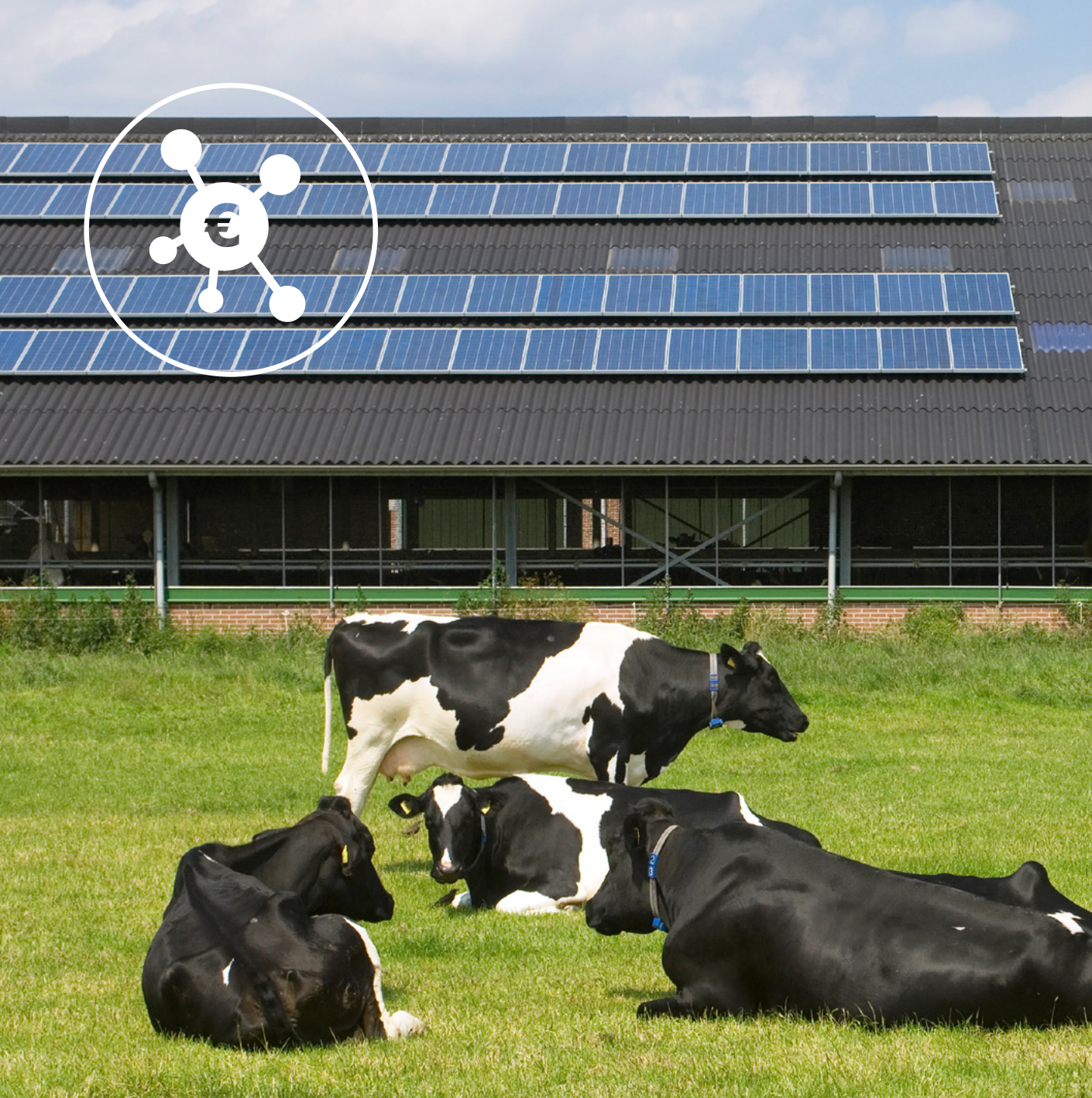

Deelrapportage Verdienmodellen 2021

Inleiding

De [Duurzame Zuivelketen](#) is een langjarig samenwerkingsprogramma onder de vlag van [ZuivelNL](#) waarin zuivelondernemingen en melkveehouders samen aan verdere verduurzaming van de zuivelketen werken.

De Duurzame Zuivelketen streeft naar een toekomstbestendige en verantwoorde zuivelsector. Hieronder wordt verstaan een sector waarin veilig en met plezier wordt gewerkt, waarin een goed inkomen wordt verdiend, die kwalitatief hoogwaardige voeding produceert, waarin met respect omgegaan wordt met dier en milieu en die door de Nederlandse samenleving wordt gewaardeerd.

De Duurzame Zuivelketen wil inzicht in de mate van voortgang in de realisatie van de vastgestelde doelen voor 2030 en vraagt Wageningen Economic Research hierover jaarlijks te rapporteren. Vanaf het monitoringsjaar 2021 wordt deze voortgangsrapportage per thema gepubliceerd. Zodra de laatste themarapportage van een monitoringsjaar gereed is, worden de afzonderlijke themarapportages gebundeld tot een (interactieve) sectorrapportage. Qua inhoud is deze vergelijkbaar met die van voorgaande jaren (zie bijvoorbeeld [de Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2020](#), Doornewaard et al., 2022).

Deze rapportage gaat specifiek in op de voortgang op de doelen binnen het thema Verdienmodellen tot en met het jaar 2021.

Verdienmodellen 2021

Tabel 1 Thema's, subthema's en doelen van de Duurzame Zuivelketen in de periode tot en met 2030 | Bron: Duurzame Zuivelketen (2019a, 2019b).

Thema	Subthema	Doel
<i>Verdienmodellen</i>	<i>Verdienmodellen</i>	<i>Verdienmodel voor melkveehouders bij duurzaamheidsprestaties door middel van hogere opbrengsten, lagere kosten en/of meer ontwikkel- en/of gebruiksruimte.</i>
Klimaatneutraal ontwikkelen	Broeikasgas-reductie	Uitvoering plan 'Klimaatverantwoorde zuivelsector in Nederland' met reductiedoelen voor methaan, bodem, energie en emissie van buiten Nederland.
	Energie melkveehouderij	Energieneutraal in 2030
	Energie zuiveltransport en verwerking	3% besparing per jaar
Continu verbeteren diergezondheid en dierenwelzijn	Diergeneesmiddelengebruik	Verantwoord diergeneesmiddelengebruik (in lijn met waarden Autoriteit Diergeneesmiddelen)
	Levensduur	90% van de bedrijven heeft in 2030 minimaal een levensduur van het sectorgemiddelde in 2018.
	Dierenwelzijn	Uitvoeren nulmeting en vaststellen doelstelling Welzijnsmonitor op sectorniveau in 2023.
	Jongvee	90% van de bedrijven heeft een KalfOK-score hoger dan 75 in 2030
Behoud weidegang	Weidegang	Minimaal 81,2% van bedrijven met een vorm van weidegang, minimaal 73,6% met volledige weidegang.
Behoud biodiversiteit	Duurzaam veevoer	100% gebruik van verantwoorde soja vanaf 2015 (RTRS of gelijkwaardig), verkenning rond mogelijkheden voor gebruik van verantwoorde palmpitten in veevoer (RSPO of gelijkwaardig).
	Produceren binnen milieuraandvoorwaarden	Ammoniak: samen met het ministerie van LNV een aanpak opstellen voor de korte en langere termijn.
	Behoud biodiversiteit	Integrale score/index vaststellen op basis van individuele impactindicatoren (KPI's), sectormeting uitvoeren en doel vaststellen (2023). Stimuleren belonen op integrale score.
Grondgebonden melkveehouderij	Grondgebonden	2025: melkveehouderij grondgebonden op basis van dekking van minimaal 65% eiwit van eigen grond of uit de buurt. Hierdoor minder afhankelijk van import eiwitrijk krachtvoer (soja, palmpitten)
Veiligheid op het erf	Veiligheid op het erf	Verhogen bewustwording van veiligheid op het erf bij melkveehouders en er actief naar handelen.

Verdienmodellen

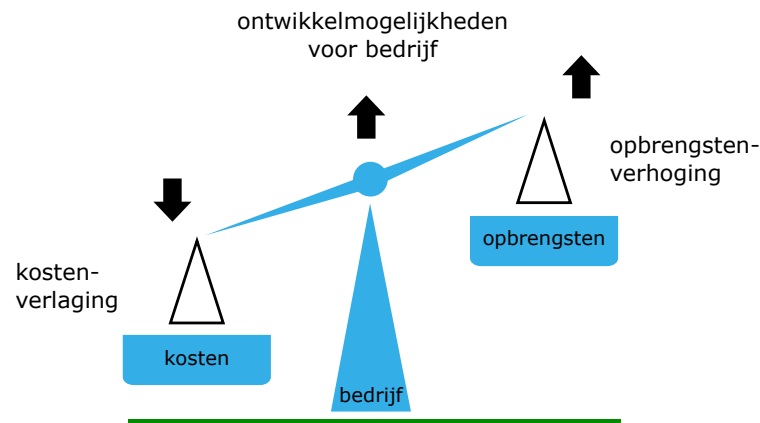
Achtergrond en doelstelling

Het thema verdienmodellen is één van de drie nieuwe thema's waarop de Duurzame Zuivelketen doelen heeft gesteld voor 2030. De Duurzame Zuivelketen is van mening dat haar doelen haalbaar zijn, mits melkveehouders de middelen hebben om ze te realiseren. Het is dus belangrijk dat er een verdienmodel voor de melkveehouder achter staat. Dit verdienmodel kan op verschillende manieren tot stand komen, namelijk door hogere opbrengsten en/of lagere kosten en/of meer ontwikkelruimte. De Duurzame Zuivelketen staat voor het verder verduurzamen van de hele melkveehouderij. Verdienmodellen moeten daarom gericht zijn op duurzaam produceren in de breedte en dus verder gaan dan nichemarkten. Omdat de Duurzame Zuivelketen een pre-competitieve samenwerking is, zullen er binnen de Duurzame Zuivelketen geen marktconcepten rond duurzaamheid ontwikkeld worden. Dat is aan individuele zuivelondernemingen of melkveehouders zelf.

Ketenpartners, overheden en andere stakeholders (denk aan retailers, banken, veevoerindustrie, dierenartsen, wetenschap, natuur-, milieu- en terreinbeherende organisaties, rijksoverheid, provincies en gemeenten) hebben volgens de Duurzame Zuivelketen ook een verantwoordelijkheid. De Duurzame Zuivelketen vindt het belangrijk dat deze stakeholders een actieve bijdrage leveren aan verdienmodellen voor betere duurzaamheidsprestaties.

De exacte doelstelling van de Duurzame Zuivelketen voor 2030 is:

Het in beeld brengen van de verschillende verdienmodellen (hogere opbrengsten, lagere kosten en/of meer ontwikkel- en/of gebruiksruimte) die het voor melkveehouders mogelijk maken om de doelen van Duurzame Zuivelketen te realiseren.

Figuur De drie pijlers van een duurzaam verdienmodel
Bron: Jongeneel (2020).

Verdienmodellen 2021

Indicatoren en rekenmethodiek

Voor het thema verdienmodellen is geen specifieke indicator geformuleerd.

Resultaten

Door de Duurzame Zuivelketen is in de afgelopen jaren gewerkt aan het concretiseren van het begrip verdienmodel via onderzoeksprojecten:

- De uitwerking en nadere concretisering en kwantificering van verdienmodellen is onder andere belegd in een onderzoeksproject binnen de PPS 'Toekomstbestendige en verantwoorde zuivelsector'. In dit project wordt aandacht besteed aan het verdienmodel van de melkveehouderij in relatie tot de doelen van de Duurzame Zuivelketen. De daadwerkelijke uitvoering is in 2021 gestart. Toen is eerst gewerkt aan een [factsheet](#) (Eweg et al., 2022) waarin wordt ingegaan op de inhoud van het begrip verdienmodel en concreet wordt aangegeven hoe het huidige verdienmodel is opgebouwd voor een gemiddeld melkveebedrijf. Ook worden in deze factsheet de huidige verdienmodellen van extensieve en intensieve melkveebedrijven in beeld gebracht.
- Daarnaast is in 2021 ook gekeken naar voorbeelden van andere verdienmodellen, zowel nationaal als internationaal. Deze voorbeelden zijn volgens een vast format weergegeven in een aantal factsheets. Het gaat om drie nationale voorbeelden: [Duurzame Melkveehouderij Drenthe](#), [Brabantse Biodiversiteitsmonitor](#) en een beschrijving van het project [Land van Waarde](#). Daarnaast zijn twee internationale voorbeelden uitgewerkt: een [Oostenrijks project](#) rond koolstofopslag en een [Frans project](#) waarin boeren betaald krijgen voor aanpassingen in de bedrijfsvoering in verband met winnen van bronwater.
- In 2022 is binnen de genoemde PPS nog nader [onderzoek](#) uitgevoerd, onder andere naar alternatieve eigendomsvormen van grond en de gevolgen voor het verdienmodel en naar de samenhang tussen economische resultaten en de DZK-doelen op basis van gegevens uit het Bedrijven informatienet van Wageningen Economic Research

Naast de onderzoeksactiviteiten wordt er binnen de zuivel ook gewerkt met beloningssystematieken op basis van duurzaamheidsprestaties. De Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij wordt mede vanuit leden van de Duurzame Zuivelketen op een aantal plekken in pilots ingezet. In deze pilots ontvangen melkveehouders een beloning voor het behalen van bepaalde prestaties op indicatoren die deel uitmaken van de Biodiversiteitsmonitor. Dit gebeurt onder andere in enkele voorbeelden die eerder zijn beschreven. Daarnaast zijn door zuivelverwerkers met andere partijen ketenconcepten ontwikkeld en/of geïmplementeerd waarbij een hogere melkprijs kan worden gerealiseerd als aan een aantal duurzaamheidseisen kan worden voldaan. Voorbeelden hiervan zijn het in 2017 geïntroduceerde programma 'Beter voor Koe, Natuur & Boer' (Royal A-ware, 2021), het in 2018 geïntroduceerde keurmerk 'On the Way to PlanetProof' (Planetproof, 2021) en het in 2019 geïntroduceerde 'Beter Leven keurmerk voor zuivel' (Dierenbescherming, 2019).

Verdienmodellen 2021

Discussie en aanbevelingen

Het huidige doel is het in beeld brengen van verschillende verdienmodellen. Dit is een beperkt doel: er wordt bijvoorbeeld niet aangegeven wat er vervolgens dan mee bereikt zou moeten worden of wat er mee gedaan kan worden. In 2023 en 2027 heeft de Duurzame Zuivelketen gepland om haar doelen te herijken. Een aanbeveling is om bij de herijking in 2023 aandacht te schenken aan wat concreet wordt beoogd binnen het thema Verdienmodellen en hoe dit goed in beeld kan worden gebracht.

Een andere aanbeveling is om te kijken welke overkoepelende conclusies en mogelijke acties er voor de Duurzame Zuivelketen

afgeleid kunnen worden uit de verschillende onderzoeken die zijn uitgevoerd. Wat betekenen de uitgevoerde analyses bijvoorbeeld voor het verdienmodel in relatie tot de duurzaamheidsdoelen van de Duurzame Zuivelketen? Mogelijk kunnen daarbij ook een aantal recent aangekondigde beleidsvoornemens worden meegenomen. Van belang is ook dat duidelijk wordt welke acties er vanuit de Duurzame Zuivelketen zelf of vanuit andere partijen mogelijk zijn om op dit vlak echt stappen te gaan zetten.

Verdienmodellen 2021

Literatuur

Agricola, H.J., R.A.M. Schrijver, J. Westerink en Z.C.S. van Eldik, 2021. Typering extensieve landbouw in Nederland. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 3062. 40 blz.; 11 fig.; 24 tab.; 21 ref. <https://edepot.wur.nl/541710>

A-ware, 21 april 2021. Verdere verduurzaming zuivelschap Albert Heijn met Zaanse Hoeve. <https://www.royal-aware.com/nl/verdere-verduurzaming-zuivelschap-albert-heijn-met-zaanse-hoeve.html>

Dierenbescherming, 10 april 2019. Beter Leven Keurmerk nu ook voor zuivelproducten. <https://beterleven.dierenbescherming.nl/beter-leven-keurmerk-nu-ookvoor-zuivelproducten/>

Doornwaard, G.J., M.W. Hoogeveen, J.H. Jager, J.W. Reijs en A.C.G. Beldman, 2022. Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen. Prestaties 2020 in perspectief. Rapport 2022-002. Wageningen. Wageningen Economic Research.

Duurzame Zuivelketen, 2019a. Duurzame Zuivelketen: Duurzaamheidsdoelen zuivelsector 2030. September 2019. <https://www.duurzamezuivelketen.nl/resources/uploads/2019/09/DZK-nieuwe-doelen-totaaldocument.pdf>

Duurzame Zuivelketen, 2019b. Doelen Duurzame Zuivelketen 2030. Herijkingsmomenten: 2023 en 2027. <https://cdn2.assets-servd.host/zuivel-nl/production/images/DZK-nieuwe-doelen-tabel.pdf>

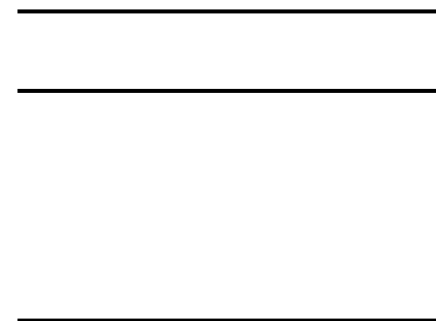
Eweg, E., A. Beldman en A. Jellema, 2022. Verdienmodellen als randvoorwaarde voor realiseren doelen Duurzame Zuivelketen. Wageningen, Wageningen Economic Research, factsheet 2022-062

Jongeneel, R. 2020. Verdienmodellen: actualiteit, theorie, praktijken en beleid. Wageningen: Wageningen Economic Research. <https://edepot.wur.nl/530231>

Planetproof, 14 december 2021. On the Way to PlanetProof Melk zet verdere stappen, met name in dierenwelzijn en natuur. <https://www.planetproof.eu/nieuws/on-the-way-to-planetproof-melk-zet-verdere-stappen-met-name-in-dierenwelzijn-en-natuur/>

Verdienmodellen 2021

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research in opdracht van de Duurzame Zuivelketen en gefinancierd door [ZuivelNL](#) en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, in het kader van de PPS Duurzame Zuivelketen, onderdeel van topsector Agri&Food.

Auteur

G.J. Doornewaard, A.C.G. Beldman

Fotografie

Cover: [ZuivelNL](#)

Pagina 5: Shutterstock

Vormgeving

Wageningen University & Research, Communication Services

Aansprakelijkheid

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

© 2023 Wageningen Economic Research

Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30,

E communications.ssg@wur.nl, www.wur.nl/economic-research. Wageningen Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Verdienmodellen 2021

